

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата фармацевтичних наук, доцента
Городецької Ірини Ярославівни
на дисертаційну роботу Кремінь Юлії Ігорівни
«Наукове обґрунтування професійної ролі фармацевтичного фахівця на
засадах положень Всесвітньої організації охорони здоров'я та
Міжнародної фармацевтичної федерації
в умовах трансформації українського суспільства»,
яка представлена у спеціалізовану вчену раду ДФ 35.600.059
у Львівському національному медичному університеті
імені Данила Галицького МОЗ України,
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація»

Актуальність обраної теми.

З огляду на значні досягнення фармацевтичної галузі питання розвитку професійних ролей фармацевтичного фахівця є провідним в контексті соціальної фармації. Одним із ключових його завдань є пошук, виготовлення, постачання, зберігання, продаж та правильна утилізація лікарських засобів, а також забезпечення безпечного й ефективного їх використання з метою уникнення лікарських помилок та досягнення очікуваного терапевтичного ефекту. Дана роль реалізується в процесі втілення концепції «фармацевт десяти зірок» при провадженні фармацевтичної діяльності в аптечному закладі.

Отже, при підготовці магістрів фармації у закладах вищої освіти України здобувачі вищої освіти мали б опанувати повною мірою компетенції, що необхідні для втілення ключової та основних професійних ролей фармацевтичного фахівця. Тому дослідження питання наукового обґрунтування професійної ролі фармацевтичного фахівця на засадах положень Всесвітньої організації охорони здоров'я та Міжнародної фармацевтичної федерації в умовах трансформації українського суспільства нині є доречним. Своєю чергою аргументування теоретико-методичних засад й упорядкування практичних рекомендацій з адаптації до фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України міжнародних принципів стосовно професійної ролі фармацевтичних фахівців є актуальним та своєчасним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертантка є співвиконавицею спільних планових науково-дослідних тем Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (кафедри організації і економіки фармації, технології ліків та фармакоекономіки та кафедри організації і економіки фармації) «Обґрунтування і впровадження нових напрямів оптимізації фармацевтичної

допомоги для реалізації концепції розвитку фармацевтичного сектору до 2020 року» (номер державної реєстрації 0116U004504, шифр теми ІН.10.01.0001.16) й Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького та Одеського національного медичного університету (кафедр організації і економіки фармації) «Науково-практичне обґрунтування якості і доступності лікарського забезпечення населення та закладів охорони здоров'я в умовах медичної реформи» (номер державної реєстрації 0117U007496, шифр теми 584/18-22).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Для розв'язання дослідницьких питань, дисертанткою сформульовано мету і відповідно до неї 8 завдань, для вирішення яких було проведено 4 анкетних опитування (учасниками стали фармацевтичні фахівці, студенти-фармацевти та відвідувачі аптечних закладів), аналіз вимог оголошень щодо вакантних посад фармацевтичних фахівців серед аптечних мереж України, освітньо-професійних програм закладів вищої фармацевтичної освіти, Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» та проекту професійного стандарту «Фармацевт».

Висновки, пропозиції та методичні положення дисертаційної роботи є достатньо науково обґрунтованими й логічно сформульованими, їх основою є системність та послідовність у проведенні критичного аналізу теоретичних положень та методичних підходів, використання досвіду декомпозиційного та вербального моделювання, узагальнення достатньої кількості репрезентативного статистичного матеріалу.

Робота відзначається широким спектром використаних сучасних як загальні, так і спеціальні методи наукового пізнання, що дозволило дисертантці не лише дати об'єктивну оцінку наявного стану забезпечення реалізації професійної ролі фармацевтичного працівника, а й розробити шляхи її розвитку на засадах міжнародних принципів.

Новизна дослідження та одержаних результатів.

Авторці вдалось уперше оцінити рівень поінформованості студентів-фармацевтів, фармацевтичних фахівців та відвідувачів аптек стосовно концепції «фармацевт десяти зірок», а також відповідність до неї основних нормативно-правових актів з фармації, оголошень про фармацевтичні вакансії, освітньо-професійних програм закладів вищої освіти та Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація», а також проекту професійного стандарту «Фармацевт», що аргументує важливість імплементації положень Всесвітньої організації охорони здоров'я та міжнародної фармацевтичної федерації щодо професійних ролей

фармацевтичного фахівця у системі вітчизняного фармацевтичного забезпечення, освіти та науки.

Уперше проведено обґрунтування складових структурно-вербальної моделі декомпозиції ключової професійної ролі фармацевтичного фахівця у вигляді її представлення як цілісного комплексу елементів, що дозволяє практично формалізувати цю роль через 10 основних професійних ролей та 50 професійних функцій, а це сприяє розумінню сутності поліфункціональної складно організованої професійної діяльності фармацевтичного фахівця.

Уперше здійснено опрацювання концептуальної моделі імплементації парадигми «фармацевт десяти зірок» у фармацевтичний сектор України, що зі свого боку дозволило висловити важливість її реалізація, а саме через фармацевтичну практику, освіту та науку.

Подальшого розвитку у дисертаційній роботі набуло дослідження мотиваційного аспекту діяльності фармацевтичних фахівців, в ході практичної діяльності в аптечному закладі, пропозиція внесення змін у змістове наповнення проєкту професійного стандарту «Фармацевт» та підготовки магістрів фармації шляхом розробки навчально-методичного забезпечення нової дисципліни за вибором «Теорія та практика реалізації концепції «фармацевт десяти зірок».

Практичне значення отриманих результатів.

Практична цінність проведеного дослідження полягає у тому, що його результати розширюють відомі дані щодо професійної ролі фармацевтичного фахівця, що дозволило підготувати та погодити Вченою радою Львівського національного університету імені Данила Галицького у 2021 році дві науково-методичні рекомендації, а саме: «Проблематика фахової мотивації як чинника належної реалізації фармацевтичним фахівцем своїх професійних ролей» та «Стан і перспективи втілення професійних ролей фармацевтичних фахівців з погляду концепції "фармацевт десяти зірок"», які знайшли відображення у практичній роботі 12 фармацевтичних організацій та у науково-освітньому процесі 7 закладів вищої освіти України із фармацевтичним спрямуванням. До того ж матеріал цієї дисертаційної роботи дозволив опрацювати навчально-методичний комплекс вибіркової дисципліни ВБ 1.54 «Теорія та практика реалізації концепції «фармацевт десяти зірок» для студентів фармацевтичного факультету.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні результати та наукові положення дисертації достатньо повно висвітлені авторкою у 22 публікаціях, а саме у 3 статтях в іноземних виданнях (у т.ч. 2 статті у журналі, проіндексованому у базах даних Scopus і Web of Science та віднесеному до Q2 за класифікацією SCImago Journal and Country

Rank, кожна з яких враховується як дві публікації), 3 статтях у наукових фахових виданнях України, 14 працях у матеріалах іноземних й вітчизняних науково-практичних форумів, а також у 2 науково-методичних рекомендаціях.

Оцінка структури дисертаційної роботи.

Дисертація викладена на 278 сторінках машинописного тексту (основний текст займає 126 сторінок) і містить всі необхідні структурні елементи, а саме: анотацію, яка представлена українською та англійськими мовами, зміст, перелік умовних позначень, вступ, шість розділів, загальні висновки, список використаних джерел та додатки.

Вступ. У цій частині дисертаційної роботи авторка детально обґрунтувала актуальність проведеного дослідження, зв'язок з науковими програмами, мету і завдання, методи його проведення, наукову новизну, практичне значення, особистий внесок здобувачки, апробацію результатів, кількість виданих публікацій, а також структуру дисертаційної роботи.

Розділ 1. Розвиток професійної ролі фармацевтичного фахівця як суб'єкта охорони здоров'я (огляд літератури). Проведено огляд сучасної літератури щодо професійних ролей фармацевтичного фахівця, зокрема на основі положень Всесвітньої організації охорони здоров'я та Міжнародної фармацевтичної федерації з погляду концепції «фармацевт десяти зірок». З'ясовано особливості трактувань основних професійних ролей фармацевтичного фахівця у різних версіях належної аптечної практики, роль мотиваційних чинників задля їх реалізації, а також схарактеризовано напрями їх розвитку у Європі.

Здобувачкою зазначено необхідність дослідження стану обізнаності фармацевтичних фахівців, студентів-фармацевтів та відвідувачів аптек з концепцією «фармацевт десяти зірок»; вивчення особливостей реалізації концепції «фармацевт десяти зірок» у фармацевтичній освіті, фармацевтичному законодавстві та аптечних реаліях; з'ясування аспекту вдолення матеріальною та моральною стороною роботи фармацевтичних фахівців; деталізацію професійних ролей на професійні функції; теоретичне осмислення й імплементація вищезгаданої концепції у фармацевтичний сектор України.

Розділ 2. Загальна методика та основні методи дисертаційного дослідження. У цьому розділі дисертантка описала дизайн дисертаційного дослідження, методику його проведення та восьмикроковий алгоритм реалізації експериментальної частини.

Розділ 3. Розуміння фармацевтичними фахівцями, студентами-фармацевтами та відвідувачами аптечних закладів концепції «фармацевт десяти зірок». Здійснено за допомогою анкетного опитування аналіз думок фармацевтичних фахівців, студентів-фармацевтів й відвідувачів аптек стосовно поінформованості концепції «фармацевт десяти зірок». Проведено порівняльне

ранжування думок українських і польських опитуваних щодо вищезгаданої концепції. На підставі отриманих результатів дослідження, акцентовано необхідність залучення закладів вищої освіти фармацевтичного спрямування для повноцінної реалізації магістрами фармації усіх складових концепції «фармацевт десяти зірок» у професійній діяльності.

Розділ 4. Наукове обґрунтування проблем реалізації та векторів розвитку професійної ролі фармацевтичних фахівців в Україні. Проаналізовано 40 нормативно-правових актів, які регулюють фармацевтичну діяльність в Україні. З'ясовано, що здійснення механізму налагодження таких професійних ролей як лідер та ініціатор позитивних змін є відсутнє. На підставі проведення опитування українських фармацевтичних фахівців встановлено їх побоювання до можливого регулювання фармацевтичного ринку.

Здобувачкою здійснено аналіз вакантних посад серед 10 великих аптечних мереж України. Встановлено низький рівень реалізації професійних ролей відповідно до концепції «фармацевт десяти зірок» у них.

Проведено анкетування фармацевтичних працівників щодо мотиваційного аспекту реалізації основних професійних ролей. З'ясовано рівень заробітної плати за різними посадами, регіональним та бажаним аспектом. Визначено ряд демотиваційних чинників, що наявні в роботі. Запропоновано для керівників аптечних закладів сім управлінських рішень задля кращої мотивації фармацевтичних фахівців і належної якості виконання ними основних професійних ролей.

Розділ 5. Теоретичне осмислення взаємозв'язків освітніх нормативних документів з концепцією «фармацевт десяти зірок». Досліджено освітньо-професійні програми 22 закладів вищої освіти фармацевтичного спрямування з підготовки магістрів фармації за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація», в яких встановлено розбіжність стосовно наповнення компетенціями, як наслідок розділено заклади вищої освіти на три групи в залежності від вмісту загальних компетенцій та шість – фахових.

Показано, що загальні компетенції недостатньо характеризують професійну роль довічного учня, а фахові – уповноваженого ухвалювати рішення й учителя.

Проаналізовано взаємозв'язок професійних ролей фармацевтичних фахівців згідно з концепцією «фармацевт десяти зірок» та Стандартом вищої освіти зі спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» для другого (магістерського) рівня для спеціалізації 226.01 Фармація та 226.02 Промислова фармація. Встановлено, що фахові компетенції не відображають професійної ролі довічного учня (для спеціалізації 226.01) та підприємця (226.02).

Проведено взаємозв'язок проекту професійного стандарту «Фармацевт» з концепцією «фармацевт десяти зірок». З'ясовано, що трудові функції не містять

у собі професійні компетенції, які б характеризували діяльність таких ролей як лідер та ініціатор позитивних змін. Відповідно здобувачкою зазначено необхідність корегування та доопрацювання вищезгаданого проєкту, для цього запропоновано внесення змін стосовно узгодження загальних компетенцій освітнього стандарту та проєкту професійного стандарту, уточнено одну професійну компетенцію та додано чотири трудових функцій з відповідними професійними компетенціями.

Розділ 6. Наукове обґрунтування імплементації парадигми «фармацевт десяти зірок» у фармацевтичний сектор галузі охорони здоров'я України. Здійснено декомпозицію ключової професійної ролі з погляду концепції «фармацевт десяти зірок», що вміщує 10 основних професійних ролей, які містять від 3 до 6 професійних функцій, а сумарна їх кількість становить 50. Отримані результати представляють структурно-вербальну модель поліфункціональної складно організованої діяльності фармацевтичного фахівця. Здобувачка пропонує використовувати її при формуванні компетентностей і практичних результатів навчання в освітньо-професійних програмах.

Опрацьовано та введено в освітній процес Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького навчально-методичний комплекс нової вибіркової дисципліни «Теорія та практика реалізації концепції «фармацевт десяти зірок». В ході анкетного опитування магістрів фармації, що обрали її, з'ясовано, що загальна оцінка її викладання становить 4,6 бала.

Здобувачкою представлено концептуальну модель з імплементації концепції «фармацевт десяти зірок» у фармацевтичний сектор галузі охорони здоров'я України через три складові - фармацевтичну практику, фармацевтичну освіту та фармацевтичну науку.

Загальні висновки. Висвітлено результати проведених досліджень і узагальнено об'ємний теоретичний матеріал.

Розділи дисертаційної роботи містять у собі таблиці та рисунки. Усі розділи завершуються проміжними висновками, а також посиланнями на власні публікації, в яких вони висвітлені.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності.

Ознак порушення принципів академічної доброчесності не виявлено. Проведена первинна експертиза на наявність плагіату в дисертаційній роботі за допомогою відповідного програмного забезпечення, засвідчила оригінальність тексту. Отже, можна стверджувати про відсутність академічного плагіату, фальсифікації та інших порушень академічної доброчесності.

Усі ідеї та положення, викладені Кремінь Ю. І. у дисертаційній роботі, належать автору.

Недоліки дисертації щодо змісту та оформлення

Що стосується зауважень до дисертаційної роботи хотілось би виокремити наступні:

1. У представленому тексті дисертаційної роботи наявні англіцизми, наприклад контент (с. 28 та 55), респондент (3, 4, 6, 19, 27, 54, 55 і т.д. за текстом). Позаяк є наявні українські відповідники (вміст, опитуваний), то доречно було б подати їх.

2. На с. 45 доцільно було б вказати аналогічно до картки законопроекту, що він був зареєстрований у Верховній Раді України, а не запропонований.

3. На мій погляд, деякі сторінки дисертаційної роботи (с. 116 і 118) містять значну кількість умовних скорочень, що деколи утруднює сприйняття матеріалу.

У порядку дискусії хотілося б отримати від здобувачки відповіді на наступні питання:

1. У дисертаційній роботі неодноразово зустрічаються поняття концепція та парадигма в контексті поняття «фармацевт десяти зірок». Чи можна вважати їх синонімами?

2. Яким чином, технічно були опитані відвідувачі аптек у всіх регіонах України? Тим більше, термін проведення анкетування лютий-липень 2020 р. – початок пандемії.

3. Вами було проаналізовано освітньо-професійну програму Товариства з обмеженою відповідальністю «Львівський медичний інститут», тоді як в Реєстрі суб'єктів освітньої діяльності цей освітній заклад зазначений як Вищий приватний навчальний заклад "Львівський медичний університет". Чи є тут протиріччя?

Усі наведені зауваження і запитання носять рекомендаційний характер і не зменшують наукової новизни, теоретичного і практичного значення отриманих автором результатів.

Висновок щодо відповідності дисертаційним вимогам, які висуваються до наукового ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота Кремінь Юлії Ігорівні на тему: «Наукове обґрунтування професійної ролі фармацевтичного фахівця на засадах положень Всесвітньої організації охорони здоров'я та Міжнародної фармацевтичної федерації в умовах трансформації українського суспільства», що присвячена актуальній проблемі сучасної фармації та в якій здійснено наукове обґрунтування засад та опрацювання практичних рекомендацій щодо професійної ролі фармацевтичного фахівця, оформлена згідно з вимогами, затвердженими наказом МОН України № 40 від 12.01.2017 р. За актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, методичним рівнем, теоретичним і практичним значенням, обсягом виконаних досліджень дисертаційна робота відповідає вимогам передбаченим Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу

вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р., які висуваються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а її авторка, Кремінь Юлія Ігорівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація».

Рецензент:

доцент кафедри
організації і економіки фармації
Львівського національного
медичного університету
імені Данила Галицького
МОЗ України,
кандидат фармацевтичних наук, доцент

Підпис		Городецька І.Я.
Засвідчую		
Провідний фахівець відділу кадрів ЛМНУ ім. Данила Галицького		